

KAREL SKLENÁŘ

O RODU A RODINĚ ARCHEOLOGA JAROSLAVA PALLIARDIHO

Jaroslav Palliardi (1861–1922) patří k nejvýznamnějším moravským archeologům, dosahujícím mezinárodního významu svými pracemi o neolitu a eneolitu. Tento článek přispívá k jeho biografii stručnou rekonstrukcí rodové linie, která objasňuje jeho původ z významného rodu architektů a stavitelů, jenž přišel z Itálie a působil v Čechách od 17. století.

Morava – dějiny archeologie – Jaroslav Palliardi

The genus and family of archaeologist, Jaroslav Palliardi. Jaroslav Palliardi (1861–1922) is one of the most important Moravian archaeologists, achieving international recognition for his research of Neolithic and Eneolithic. This article contributes to his biography by a brief reconstruction of the genus line, which explains his origin from an important family of architects and builders, who came from Italy and worked in Bohemia from the 17th century.

Moravia – history of archaeology – Jaroslav Palliardi

Hledáme-li ve starších dějinách moravské archeologie osobnost největšího, nadnárodního odborného významu, dostáváme se jednoznačně k osobnosti Jaroslava Palliardiho, od jehož úmrtí nás letos dělí právě 90 let¹. Jeho jméno je spojeno nejen s význačnými objevy, ale i s teoretickými výsledky, které dodnes ovlivňují obraz středoevropského pravěku. Je škoda, že badatel takového formátu nemá dosud svoji odpovídající monografii. Z dílčích hledisek či jubilejních pohnutek bylo o něm ovšem už vícekrát, ačkoli stručně, psáno. Čelné místo mezi autory těchto příspěvků zaujímá právě prof. PhDr. Vladimír Podborský, DrSc., jenž jako jediný věnuje systematickou pozornost připomínkám odkazu moravských archeologů minulých generací; právě on by byl nejpovolnější autorem budoucí palliardov-

¹ Tento článek připisuji v první řadě váženému jubilantovi, ve druhé pak i památce svého strýce Jiřího Milana Sklenáře, který kdysi vypracoval podrobný rodokmen své manželky Anny, jedné z dcer Oskara Palliardiho, a shrnul své poznatky o této rodině do obsáhlejšího příspěvku (*J. M. Sklenář 1989*).

ské monografie. K té budiž drobným příspěvkem tento článek, stručně shrnující pozoruhodný rodový rámec Jaroslava Palliardiho, jenž bývá až dosud připomínán jen výjimečně, a pokud, pak jednou větou; jedinou výjimku s obšírnější informací z posledních palliardovských generací tvoří vzpomínka V. Podborského (2002).

Jméno Palliardí, odkazující na italský původ svých nositelů, je velmi dobře známo v dějinách architektonického umění v Čechách (o této rodině více *Seydlová 1952*) a nemýlí se, kdo hledá spojení moravského archeologa s několika generacemi proslulých barokních a klasicistních stavitelů. Jako u řady jiných, méně známých italských (především severoitalských/jihotyrolských) rodů je i příchod jeho předků spojen s rozmachem výtvarných umění a stavitelství v době vítězné protireformace a rekatolizace Čech po třicetileté válce. Pracovní možnosti přilákaly v těch dobách do země tolik umělců i řemeslníků z jihu, že především v Praze vytvářeli rozsáhlou a v mnohém společensky soběstačnou „vlašskou“ komunitu.

Už před koncem třicetileté války přišel do Čech jakýsi Pavel Palliardí, který se usadil v Poděbradech, ale jeho příbuzenství s dále uváděnými nositeli toho jména není prokázáno. Rod, z něhož pochází i Jaroslav, založil v Praze štukatér (a sochař?) Jan Petr (1645–1732), jenž se ještě psal Palliari (teprve jeho vnuk si přidal d). Stal se v roce 1680 měšťanem na Malé Straně, dvakrát se tu oženil a měl dvanáct dětí, z nichž dvě se poprvé dostaly na Moravu – ovšem ne jako výtvarní umělci, ale jako duchovní: synové Jan Křtitel a Petr Antonín se stali řádovými bratry a oba zemřeli v hodnosti kvardiánů kapucínských klášterů: starší v roce 1742 v Kyjově, mladší roku 1756 v Mikulově.

Otcovo řemeslo zdědil syn Michael Ignác (1702–1751), stavitel hradčanské kapituly; v Praze stavěl šlechtické paláce, kostel na Petříně ale už nedokončil. Z jeho jedenácti dětí si získal jisté jméno štukatér a stavitel Antonín Fidelis, jenž se jako první začal podepisovat Palliardí, ale především o něco mladší Ignác Jan Nepomuk (1737–1821), vůbec nejvýznamnější člen rodu. Vzdělán ve Vídni a v Římě, žil a působil od roku 1785 v Praze; jeho nejslavnější stavbou se stala knihovna premonstrátského kláštera na Strahově, pro šlechtické stavebníky zbudoval či dobudoval řadu paláců v Praze (např. Ledeburský na Valdštejnském náměstí či Mac Nevenův, v němž pak žil a zemřel František Palacký), jako stavitel působil i na venkově (např. při výstavbě zámku v Bečvárech pro polního maršála Laudona či černínského Kozlu na Plzeňsku, kde pak působil archeolog F. X. Franc). Za Prahou na Smíchově si zbudoval venkovskou usedlost zvanou lidově Paliárka (název je zachován v pojmenování ulice).

Syn Ignáce Jana – Ignác Alois Palliardí (1765/7–1806) byl stavitelem správy c. k. komorních statků. Otcovy slávy už zdaleka nedosáhl a byl také posledním z řady stavitelů-architektů tohoto rodu, nicméně i po něm zůstala např. přestavba stavovského domu ve Sněmovní ulici na Malé Straně (dnešní Poslanecké sněmovny) či astronomické observatoře na Petříně; provedl také jedinou palliardiovskou stavbu na Moravě – kostel v Omicích na Brněnsku.

Ignác Alois měl osm dětí, z nichž nejstarší Karel Josef Ignác byl prvním právníkem v rodu (magistrátním radou ve Strakoncích). Jeho nejmladší syn Josef Matěj Vojtěch se přestěhoval do Brna, kde měl umělecké a hudební knihkupectví.

Josefův syn Alfréd (1861–1924) byl kustodem Františkova (od roku 1900 pak Zemského) muzea v Brně a před I. L. Červinkou spravoval i jeho archeologické sbírky, aniž se však do historie muzea či oboru nějak výrazněji zapsal.

Naproti tomu v linii stavitelské, ovšem už jako stavitel silnic, pokračoval Karlův mladší bratr Josef Václav Jan (1798–1870). Působil mj. u zemského stavebního ředitelství v Praze, stejně jako jiný tehdejší stavitel silnic – archeolog a největší český archeologický sběratel období romantismu Josef Pachtl. Je tedy možné, že se znali. Když pracoval na Kutnohorsku, poznal zde Annu Alsterovou, dceru zámeckého zahradníka v Nových Dvorech, oženil se s ní roku 1830 a měli šest dětí. Z nich druhý syn Ignác Alois Augustin (1833–?), narozený v Kutné Hoře, absolvoval pražskou právnickou fakultu a našel své působiště na Moravě: od roku 1858 na okresním úřadě v Telči, od roku 1874 jako okresní soudce v Bystřici pod Hostýnem, v letech 1879–1888 jako zemský soudní rada u Krajského soudu ve Znojmě, poté u vrchního soudu v Brně a od roku 1896 byl dvorním radou a soudcem Nejvyššího kasačního dvora ve Vídni; zde patrně zemřel. V Telči se seznámil se svou budoucí ženou Marií, jejíž otec Jan Iglo tu byl hospodářským správcem, a už jako adjunkt při okresním úřadě v Hodoníně se s ní počátkem roku 1860 oženil. Měli spolu (pokud je autorovi známo) dvě děti. Starší byl syn Jaroslav Ignác (1861–1922), jehož není třeba představovat – tento příslušník páté generace Palliardů, narozený už na Moravě (v Telči), se zapsal do dějin archeologie dosti zřetelně.

Není zde třeba opakovat fakta o jeho osobnosti, životních osudech a odborné činnosti, která jsou opakovaně připomenuta zejména v níže citované literatuře (*Červinka 1911; Vildomec 1923; 2001; Podborský 1995; 2002; K. Sklenář 2005, 422–423*). Připomeňme zde jen tolik, že se roku 1893 oženil ve Znojmě s Marií Šrámkovou a měl s ní jednak syna Rostislava zemřelého v dětském věku, jednak dceru Vlastu Marii, zemřelou roku 1945 v Praze. Když Jaroslav Palliard roku 1922 v Moravských Budějovicích zemřel, byl prý (jako činovník Volné myšlenky a dalších pokrokových organizací) na vlastní přání zpopelněn v Praze (?) a není známo, kde byl, resp. je jeho popel uložen; dosavadní pátrání, zejména důkladně vedené Viktorem Dvořákem, zatím objasnění nepřineslo.

Linie Jaroslava Palliardiho tedy již nežije, ale podobný osud potkal i linie ostatní. Nejdéle žili potomci Jaroslavova strýce (bratra jeho otce) Kašpara Augustina Palliardiho, jehož syn Oskar Alfréd August (1872–1945), Jaroslavův bratranec, zanechal pouze tři dcery a byl tedy jako 7. generace posledním mužským potomkem českého (resp. českomoravského) rozrodu, který jím po meči vymřel. Zdenka Weigertová, dcera jeho bratra Eugena, zemřela pak v roce 1986 jako zřejmě poslední nositelka (před provdáním) jména Palliardů ze sledovaného rodu.

Zbyla jen památka v díle celé řady členů rodu, z nichž několik se zapsalo do dějin stavitelského umění a jeden do analů naší i evropské archeologie. Věříme, že jeho památka neupadne v zapomenutí, jaké nespravedlivě postihlo už tolik jeho předchůdců i současníků.

Literatura

- Červinka, I. L. 1911: Jaroslav Palliardi, *Pravěk* 7, 122–124.
- Podborský, V. 1992: Vzpomínka na Jaroslava Palliardiho, *Pravěk NŘ* 2, 377.
- Podborský, V. 1995: Vzpomínka na Jaroslava Palliardiho. In: Podborský, V. (ed.), *Sborník příspěvků ků proslavených na I. obnoveném sjezdu MSAK*. Brno, 19–22.
- Podborský, V. 2002: Osmdesát let od smrti Jaroslava Palliardiho, *Pravěk NŘ* 12, 434–439.
- Seydlová, M. 1952: Umělecká rodina Palliardiů, *Ochrana památek* 27, 7–8.
- Sklenář, J. M. 1989: Rod Palliardiů, *Heraldika a genealogie* 22, 203–226.
- Sklenář, K. 2005: Biografický slovník českých, moravských a slezských archeologů. Praha.
- Vildomec, F. 1923: Jaroslav Palliardi. Posmrtná vzpomínka, *Časopis Vlasteneckého spolku musejního v Olomouci* 34, 1–5.
- Vildomec, F. 2001: O notáři Jaroslavu Palliardim. In: Podborský, V. (ed.), *50 let archeologických výzkumů Masarykovy univerzity na Znojemsku*. Brno, 106–111.

THE GENUS AND FAMILY OF ARCHAEOLOGIST, JAROSLAV PALLIARDI

Jaroslav Palliardi (1861–1922) is undoubtedly the most important personality of Moravian archaeology before the First World War and one of the most important in the history of this field in Czech lands (not to mention the Central European overhang of his concept of the development of this area in the Neolithic and Eneolithic; *Podborský 2002*). This article is not directly about his life and work but briefly outlines the origin of the Palliardi family. His oldest known ancestor Jan Petr Palliari (thus written, 1645–1732), plasterer and sculptor, came to Prague from Italy in the middle of the 17th century and founded an important family of architects and builders, from which Peter's son Michael Ignatius (1702–1751) came, as well as a builder in the services of Hradčany chapter, and especially the grandson Ignatius Jan Nepomuk (1737–1821), the builder of a cloister library at Strahov in Prague and many aristocratic palaces and rural castles.

In the 19th century, some members of the family of Jan Petr settled in Moravia, including the grandson of the famous Ignatius Jan, Joseph Palliardi, a bookseller in Brno, whose son Alfred (1861–1924) was the custodian of the Francis, later Moravian Museum in Brno. Another son of Ignatius Jan grandchildren, Alois Ignatius, was an important judge in Znojmo, Brno and finally in Vienna. He started in Telč, where his son, Jaroslav Ignatius was born (1861–1922), an archaeologist (*Červinka 1911; Vildomec 1923; 2001; Podborský 1995; 2002; K. Sklenář 2005, 422–423*). He had a son, who died in childhood, and a daughter who died without descendants.

Appendix: Ancestors and descendants of Jaroslav Palliardi.

PhDr. Karel Sklenář, DrSc.
 Vinohradská 34
 120 00 Praha 2
 zuzana.blahova@ff.cuni.cz

Příloha

Vývod a rozrod Jaroslava Palliardiho

